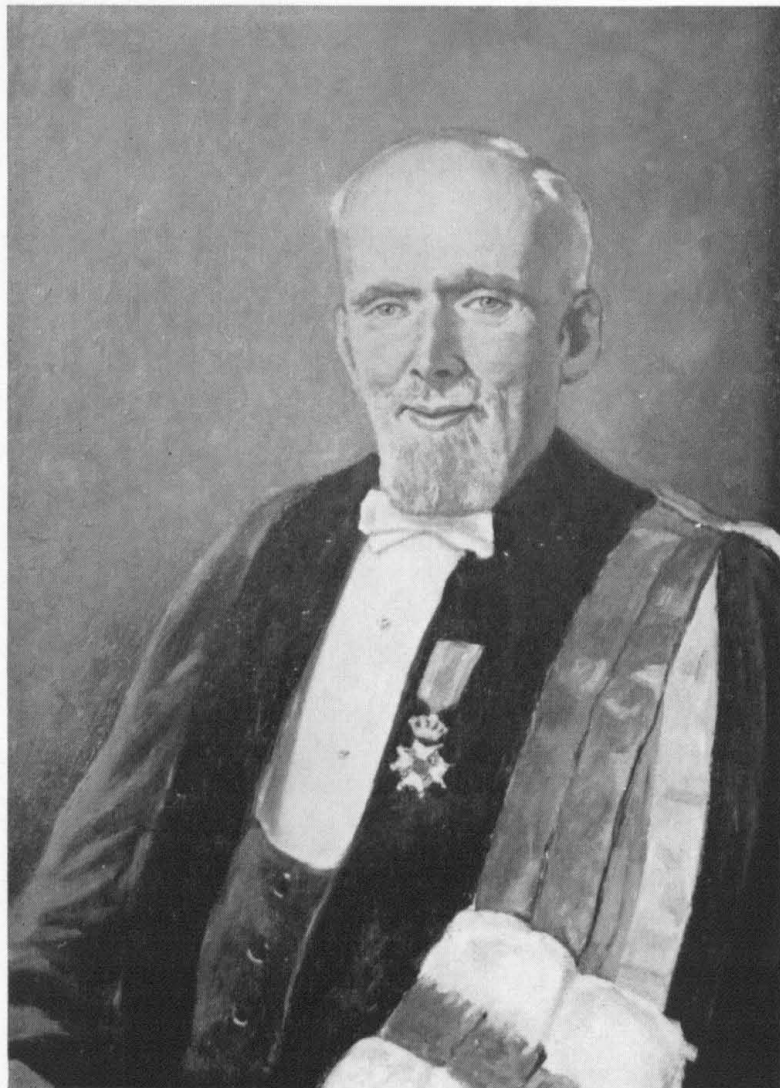

Citation:

A. ten Bokkel Hunnink, Levensbericht E. Gorter, in:
Jaarboek, 1954-1955, Amsterdam, pp. 275-279

EVERT GORTER
(10 Februari 1881—17 Februari 1954)

LEVENSBERICHT
VAN
EVERT GORTER
(10 Februari 1881—17 Februari 1954)

Met het overlijden van Evert Gorter op 17 Februari 1954 heeft wetenschappelijk Nederland een bijzonder verlies geleden. Een man van ongewone eigenschappen ontviel ons.

Hij werd geboren te Utrecht op 10 Februari 1881. Van de lagere school bezocht hij niet meer dan twee, van het gymnasium slechts de laatste vier klassen. Zijn overige opleiding kreeg hij van zijn ouders. Zijn vader, medicus, was nooit in staat praktijk uit te oefenen ten gevolge van een rheumatische aandoening.

In September 1898 werd hij als jongste student te Leiden ingeschreven.

Op 7 April 1905 deed hij artsexamen en werkte 9 maanden in het Institut Pasteur onder Metchnikov.

In 1906 werd hij assistent in de Interne Kliniek onder Prof. W. Nolen.

Op het onderwerp: „Over de verschillende tuberkelbacillen en de wegen der tuberculeuze infectie” promoveerde hij cum laude in 1907.

De Kindergeneeskunde met haar groot aantal problemen trok zijn belangstelling. Gorters aard noopte hem om zich met hart en ziel te geven aan de bestudering en mede te werken aan oplossing van al de nieuwe vraagstukken. Vooral de voeding en de immuniteitsproblemen hadden zijn belangstelling.

Prof. Nolen, de uitnemende eigenschappen van zijn assistent waarderende, stelde hem in de gelegenheid zijn arbeid op dit veld te concentreren door hem de leiding toe te vertrouwen van de Kinderzaal.

In 1908 werd hij benoemd tot privaat-docent.

De Kinderafdeling van de Interne Kliniek gaf hem echter te weinig gelegenheid zijn vleugels uit te slaan. De onzelfstandigheid van zijn positie legde hem te veel aan banden.

In 1915 maakten enige vermogende vrienden het mogelijk een kleine Kinderkliniek in te richten in een paar kleine arbeiderswoningen tegenover het Academisch Ziekenhuis. Hier werd onder primitieve omstandigheden een reeks onderzoekingen ondernomen, die belangrijke bijdragen hebben geleverd voor de Kindergeneeskunde in het algemeen en waar een hechte grondslag werd gelegd voor de ontwikkeling van de Kindergeneeskunde in Nederland.

Een uiterst belangrijke gebeurtenis was wel het verschijnen in 1913 van zijn boek „Voeding van gezonde en zieke Zuigelingen”, een leerboek, waarin op meesterlijke wijze de overal verspreide vraagstukken, theorieën en opvattingen werden samengevat en beoordeeld, terwijl de voor de therapie daaruit af te leiden conclusies werden gesteld. Dit boek was van fundamenteel belang voor de zich in ons land ontwikkelende belangstelling voor de Kindergeneeskunde.

Zijn grote belangstelling voor de chemische kant van het medisch onderzoek manifesteerde zich reeds in 1915 door het verschijnen van „Klinische Diagnostiek”, in samenwerking met W. C. de Graaff, een belangstelling, die voerde tot zijn later zo bekend geworden onderzoekingen op biochemisch terrein.

In 1916 werd hij benoemd tot lector in de Kindergeneeskunde.

In 1923 volgde zijn benoeming tot hoogleraar; de rede bij de ambtsaanvaarding was getiteld „Intoxicatie en Deficiëntie”.

Pas daarna konden zijn eigenschappen tot volle ontplooiing komen. Van die eigenschappen is te noemen een energie, zoals zelden waar te nemen valt. In de begintijd van zijn professoraat, toen alles nog op het bestaande in Nederland moest worden veroverd, heeft hij onoverkomelijk lijkende moeilijkheden weten te overwinnen.

Dat de paediatric in Nederland een erkende plaats kreeg in het medisch bestel is voornamelijk aan hem te danken.

Niet weinig heeft daartoe mede bijgedragen zijn leerboek over Kindergeneeskunde, in 1917 verschenen. Slechts iemand, die in die beginjaren in zijn nabijheid werkte, is in staat te beseffen over welke kennis en werkkraft moest beschikt kunnen worden om deze prestaties te leveren. Die energie is nimmer verflauwd. Zij maakte mogelijk, dat daarnaast zijn grote organisatorische eigenschappen zoveel tot stand konden doen komen. De bouw en inrichting van het primitieve Kliniekje in den beginne en van de Universiteitskinderklinik later zijn hiervan sprekende getuigen. Dat zijn universele belangstelling in zo velerlei opzicht vruchtdragend werd, is alleen mogelijk geweest door zijn onblusbare energie.

Met het initiatief, in 1925 door Gorter genomen, tot oprichting van het „Instituut voor Praeventieve Geneeskunde” en de ontwikkeling hiervan onder zijn leiding heeft hij medisch Nederland tot in lengte van dagen aan zich verplicht. Hij was de initiatiefnemer voor het tot stand komen van de „Stichting voor Biophysica”.

In 1927 werd door de League of Nations mede door Gorters initiatief een groot opgezet onderzoek uitgevoerd over „The causes of infant mortality”. Onbegrijpelijk was het hoe hij de vele tijd, die de leiding van dit onderzoek vereiste, wist te vinden.

Van 1935—1939 werd hij aangezocht aan de Gentse Universiteit als hoogleraar op te treden. Hij legde er de grondslag voor de paediatrische opleiding. De plannen voor de moderne nieuwe Kinderklinik te Gent zijn te danken aan zijn organisatorisch talent.

De vervulling van het dubbele professoraat belette hem niet zijn werk ononderbroken voort te zetten.

Ook op kinderhygiënisch terrein ontwikkelde hij een grote werkkraft; het tot stand komen van velerlei op dit gebied was te danken aan zijn initiatief en raad.

De Vereniging voor Kindergeneeskunde, waar hij de grote voor- ganger op ieder terrein was, bood hem het erelidmaatschap aan.

De algemeenheid van zijn belangstelling en de waardering voor zijn bemoeiingen op allerlei terrein mogen blijken uit een uittreksel van de lidmaatschappen, die hem werden in het buitenland:

Lid van de Subcommissie voor Kinderhygiëne van de Volkenbond,
 Corresponding member of the British Pediatric Association,
 Honorary Member of the American Pediatric Society,
 Membre correspondant étranger de la Société de Pédiatrie de Paris,
 Associate member of Academy of Pediatrics,
 Erelid van de Geneeskundige Kring te Gent,
 Corresponderend lid van de Koninklijke Belgische Academie voor Geneeskunde,
 Honorary Fellow of the American Academy of Pediatrics.
 Lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen,
 Honorary Fellow in the New-York Academy of Medicine.
 Membre Honoraire de l'Académie Royale de Médecine de Belgique,
 Membre de la Société Médicale Suédoise,
 Member of the Faraday Society London,
 Membre correspondant étranger de la Société Médicale des Hôpitaux de Paris.

In Nederland is hij bestuurslid geweest van een eindeloze rij verenigingen en instellingen. In vrijwel alle verenigingen op het terrein van de Kindergeneeskunde en Kinderhygiëne is hij een drijvende kracht geweest.

Op klinisch terrein was hij de grote leermeester, van wiens hand een lange rij publicaties over vrijwel alle terreinen van de Kindergeneeskunde verschenen zijn, die in Holland de aandacht vestigden op en waardering wekten voor de in ons land, als vak, jonge paediatric. Een Gorter-school vormde zich en een zestal zijner leerlingen werden tot hoogleraar daarin benoemd, waarvan een in België, een in Zuid-Afrika, een in Indonesië en 3 in Nederland (Utrecht, Groningen, Nijmegen).

Toch geeft zelfs dit alles geen volledige indruk van Gorters grote gaven.

Naast zijn paediatrisch werk heeft hij kans gezien op chemisch terrein zich een blijvende naam te verwerven.

In 1923 in het voetspoor van de onderzoekingen der eigenschappen der lipiden met gebruikmaking van de spreiding in een monomoleculaire laag begon hij zijn experimenten over de spreiding van eiwitten en eiwitachtige stoffen. Deze arbeid, waarvan de resultaten zijn neergelegd in een zestigtal publicaties, heeft Gorters naam gevestigd als biochemicus. Zij gaven een nieuw inzicht in verschillende problemen, waarvan voor de Kliniek nog belangrijke conclusies te verwachten zijn.

In 1950 werd onder zijn voorzitterschap te Leiden het „Seminar on Infant Metabolism” gehouden, uitgaande van de W.H.O., waar onder meer bleek hoe belangrijk de waarde van zijn vondsten voor een begrip van de stofwisseling bij kinderen zijn.

Gorters werk vond behalve de reeds genoemde waardering in de vorm van erelidmaatschappen e.d. erkenning in zijn benoeming tot: Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw, doctor honoris causa van de Sorbonne in November 1949, doctor honoris causa van de Gentse Universiteit in October 1930.

In 1950 kreeg hij de Palfijn-medaille, in 1946 te Luik bij het Biologisch-Chemisch Congres de medaille van de provincie Luik.

Gorter heeft jarenlang een welhaast ondragelijk lichamelijk lijden heldhaftig gedragen. Nooit heb ik hem daarover een klacht horen uiten, nooit zijn houding erdoor beïnvloed gezien.

Achter zijn nooit onaangenaam bedoelde critiek school een gevoelig, steeds tot alle hulp bereid, warm medelevend mens.

Met Gorter ging een man heen, „buitengemeen in alles”.

A. TEN BOKKEL HUININK